

עיראק

מי יתן 2 מיליון דנר?

עיראק, ארץ עשירה בנפט, חייבת בכל זאח לקנות נפט מארצות זרות. הסיבה: אין לה מפעל לזיקוק החומר הגלמי הזורם במיליונים של טונות משדות הנפט העשיריים בצפון.

כבר לפני שנתיים השתדלה ממשלת עיראק לשכנע תעשיינים אמריקאים להקים בתי זיקוק בבצרה, הנמל העיראקי במפרץ הפרסי, שיתפוס את מקום המפעלים של חיפה.

עתה חזר ד"ר נדוים אל-פצ'י, מנהל משרד הנפט של ממשלת עיראק, מביקור בלונדון, בו דן עם תעשיינים אנגליים על הקמת בתי-הזיקוק.

איש לא ענה. הם, כמו האמריקאים לפניהם, היו מוכנים לספק את הצידוד הררוש בתנאי אחד: שהעיראקים ישלמו את המחיר במקום. רק אחרי משא ומתן ארוך, הסכימו להצעת הד"ר פצ'י, שמ-2 מיליון דנר (לירות) — בדולרים — עם הזמנת הצידוד, ואת היתרה של שלושה מיליון דנר, עם הקמת המפעל.

כאשר חזר פצ'י לבגדאד, עמד על הצורך בצעדים מיידיים, כי נוכח המצב הבינלאומי המסובך ומרוץ ההודינות של מעצמות המערב, יש סכנה, כי יתחרטו התעשיינים הבריטים על ההסכם.

אם ביצוע התכנית הזאת שוב יידחה, נעמוד בפני אותו מצב, שעמדו בפניו ב-1938, כאשר הממשלה היססה לבצע את התכנית להקמת בתי זיקוק, שגרמה לעיראק הפסד של מיליוני דנר.

אך תשובתה של הממשלה היתה עוד יותר הססנית, מאשר ב-1938, "מי יתן לנו שני מיליון דנר בדולרים?" היא שאלה. איש לא ענה.

איראן

ההזנות תוקנו

במשך כמה שבועות חיו אנשי החצר המלכותית בטהרן בצל סימן-שאלה גדול: האם יתקיים טכס הנישואין בזמן, או לא? סוראיה, בתם של ראש שבט הבכתיארי ואם גרמניה, שנבחרה ע"י השליח-שאה (מלך המלכים) מוהמד רזה פחלאוי של איראן, להיות לו למלכה ("העולם הזה" 619), אחרי שהתגרש מפארויה (אחותו) שהספיה של פארויה, שכבה וזלה במסתה. אחרי פנישתם הראשונה ב-7 לאוגוסט (מוחמד "הכיר" אותה והתאהב בה רק בתמונה), נקבע מועד הנישואין ל-27 בדצמבר, וכאשר כמה ימים אחרי כן, חלתה

סוראיה, ארוסת השליח-שאה המחלה: טיפוס

סוראיה בטיפוס ומצבה היה קשה, הוכרוזו תפילות מיוחדות לשלומה בכל מסגרי טהראן. השאח הוניח את כל עסקיו ועסק אחרי מצבה.

תרחיקה וקירבה. במרוצת הזמן,

החלימה סוראיה, והוחל בהכנות לטכס הנישואין, שיערך בארמון הגדול, הבנוי כולו משיש ירוק. עד אשר, ימים ספורים לפני המועד שנקבע, המלכה העתידה חלתה שוב.

כל שאר הדאגות, המצטברות סביב איראן, נוכח סכנת מלחמה עולמית נשכחו כמעט, ומצבה של סוראיה היפה הפך לשיחת היום.

כאשר התקרב יום הנישואין וסוראיה טרם החלימה, קיבלו המוזמנים לחתונה איגרת מלכותית: התאריך נדחה לחודש ימים, ולאם המלך, שביקרה אצלה, הודתה

לעתים ניסו הערבים לרדת לים. פעמיים בהיסטוריה המודרנית, הקימו המצרים, למי של ציים מלחמתיים חזקים, כענפי-משנה בצד צבא היבשה, מבלי להשענים על ספנות מסחריות.

וכאשר בקרב ימי גדול הוכרע הצי המצרי של איבריהם באשא על ידי ציי צרפת, בריטניה ורוסיה בשנת 1827, לא נמצאו האנשים המאומנים שימלאו את הפירצה.

אגב, צי הכליפים (כפי שנקראו שליטי מצרים) הוריש לצי המערב את התואר

ממשלת מצרים בישיבתה

התרופה: מלקות בציבור

סוראיה: "אמנם הרחיקה מחלתי את היום המאשר, אולם היא קרבה אותי עוד יותר למלך..."

אצרים

עוד משכיר אתפטר

באסיפה רגילה של הממשלה, החליטו מוסטאפא אל-נחאס ושריו, על אחד מהם, מוריס פרחאט ביי, שר האספקה, להגטר לטובת הכלל.

זמן רב צועקת העתונות חמס נגד יוקר המחיה העולה. מחירי המזונות היו סודיים בתפריט ההמונים (עדישים, אורז ופול) עלו ב-20% במשך שבוע אחד. צרכי ההלבשה עלו ב-35%, והשמן נעלם מן השוק.

למרות הדמיון בין בעיות האספקה של מצרים ושל ישראל, שונות המסיבות הכלליות לחלוטין: מאונה המסחרי של מצרים חייב (ייצוא של 150 מיליון לירות לשנה, כולל מיצרכי מזון, לעומת 15 מיליון של ישראל) והלירה המצרית שווה 2.80 דולאר, גם בשוק החפשי.

הסיבה ליוקר המחיה: עושרה הרב של מצרים (כותנה, בצל, דמי-מעבר בתעלת סואץ) מחולק בצורה בלתי שווה, הנותנת ל-20% של האוכלוסייה 80% מהרכוש. לשאר התושבים אין האמצעים לקנות את תוצרת ארצם מבעלי ההון, והיא מוצעת למכירה בשווקים הזרים. אולם כדי להשקיע את הרווחות, הוכרוזו בתי הנבחרים, יחד עם התפטרותו של שר האספקה, על אמצעי חדש במלחמה בספסרים: הם יולקו קבל עם ועדה. אך הפלאחים ופועלי קהיר ואלכסנדריה אינם משוכנעים, כי זהו הצעד שיביא אוכל לשלחנם הדל.

שוודים ומסחר-עבדים

בעיני ימאי, מחולק העם הערבי לשני חלקים עקריים: שוכני חוף הים התיכון, ושוכני חופי המפרץ הפרסי והאוקיינוס ההודי.

האחרונים הם ימאים מובהקים אשר את סירותיהם הפרימיטיביות הקטנות שקר-יהן אינם מחוברים במסמרים אלא "תפר-ריב" בחבלים, אפשר לפגוש לכל אורך חופי אפריקה המזרחית ועד הודו.

ואילו אחיהם הים-תיכוניים, שונים מהם לגמרי, הם מעדיפים את האדמה היציבה על גלי הים. וכאשר הם אוכלים דגים, אלה הם דגי נהרות ואגמים. את הדגים לאורך חופיהם מסרו ליחזים ואילטקים.

מצב זה לא שרר תמיד. את ההתפתחות, או יותר נכון, הירידה מתאר אב. ג. פולק בחוברת המענינת על הפוטנציאל הימי של ארצות ערב, הוצאת מפקדת חיל הים.

אדמירל (שיבוש של "אמיר אל-בחר" — נסך הים).

פירטים קנאים

אלה היו תמיד כנופיות של שודדי ים, כפי שכינו אותם המעצמות הימיות האירופיות. אלה היו, למעשה, כוחות מוסלמים, שלחמו את מלחמת הקודש (ביזאד) נגד הכופרים.

רעיון הגיאוד היה פופולרי במיוחד בקרב שוכני אזור אחד בחוף המפרץ הפרסי, שהיה מכונה "חוף הפירטים", עד במפוט הרשמיות של הצי הבריטי. עד אשר הוסכם על שביתת נשק קבועה (הם לא הסכימו לשלום קבע, כי זה מנוגד לחוק המוסלמי ההתי) כתוצאה ממסע עונשין בריטי בשנת 1820.

אך למרות הפסקת ההתקפות על אניות-סחר אירופיות, לא חסרות פעולות מלחמתיות למלחי ערב בים סוף והמפרץ הפרסי. הם עוסקים בהובלת עבדים כושיים, על אף החוק הבינלאומי, את העבדים הם מוכרים לסוחרים בשוקי חצרמות, ומחירים יורד ועולה לפי הביקוש.

התעלה עודה ביוקר

ביום סוף, שונה המצב במקצת, כי האיזור נתון הרבה יותר להשפעת גורמים חיצוניים. מצרים, העומדת בראש ארצות ערב, רוצה גם כאן להיות למעצמה מנהיגה.

נחיתת צבא אלים החולשים על המור צא ממפרץ אילת לים סוף, כדי לאיים על העמדה הישראלית, וערכה בתחילת 1950 ע"י כוחות מצריים דוקא. אם כי רק א אחד — סיראן — הוא מצרי והשני — סאנאפיר — הוא סעודי. במיוחד מבקשת מצרים לרכוש בידה את כל מעבר עולי הרגל המוסלמים למקומות-הקודש בסעודיה. הובלה ימית של הצליינים הללו שימשה

נימוק עיקרי להקמת חברת הספנות המצרית "מיסר" בשנת 1925. אולם בני לל תעלת סואץ, לא התפתחה חברה זו, כפי שהיה ביכולתה להתפתח.

התעלה, שנפתחה בשנת 1869, היא מפעל צרפתי, המכניס סכומים ניכרים לצרפת. מדמי המעבר הנגבים מכל אניה המשתמשת בתעלה. ערכה למצרים הוא בעיקר בתור הבטחה לעתיד, כי בשנת 1966 (99 שנה אחרי פתיחתה) תעבור התעלה לרשות מצרים.

כבר לפני 40 שנה, ניסתה חברה התעלה להשיג את הארכת הזכיון, אולם הסכמתו של ראש הממשלה המצרית, בסדרוס גאלי באשא הנוצרי, גרמה לרצי חתו בידי לאומנים. אין להניח שמישהו יסכים שוב להארכה זו. בינתיים מקבלת מצרים 15% מהכנסות התעלה בתור דמי זכיון.

לעומת זאת, דמי המעבר הגבוהים

מכבידים על מעבר האניות המצריות מן הים התיכון לים סוף, כי אין למצרים שום זכויות עדיפות מבחינה זו לגבי מדינות אחרות.

מעבר חפשי לאניות מצרים דרך התי-עלה, היה נותן תנופה אדירה להתפתחות צי מסחרי, אשר תעריפיה-ההובלה שלו היו מתחרים באופן רציני בשאר הספנות העולמית בחבל זה.

עסקים הם עסקים

מה יקרה אם תפול פצצה אטומית על תעלת סואץ ותחסם את התנועה? לכך מקחת כמה אר-צות ערביות.

כבר היום משתללות עירק, סוריה וה-לבנון לשכנע חברות הובלה, כי יותר כדאי להן לשלוח את סחורותיהן בדרך היבשתית בירות-בצרה, ועל ידי עקיסה זו לחסוך את דמי המעבר בתעלה.

בצרה, על חוף המפרץ הפרסי של עירק, ושורת הנמלים צור, צידון, לאטא-קיה ובירות, על חופי סוריה והלבנון בים התיכון, פותחו לממדים גדולים למדי, רק לצרכי ובעזרת סחר זה.

הצורך במל בים התיכון, שיהיה בן-זוג לבצרה, יהיה צמוד אליו בקשרי תחבורה יבשתית, הוא גורם חשוב בשאיפות עירק לאיחוד עם סוריה. נמל לאטא-קיה בסוריה מחובר לבצרה במסילת ברזל ובכביש.

אולם באותה מידה, מהוה נמל לאטא-קיה גורם חשוב בחישוביה הפנימיים של סוריה. על עתה, היתה תלויה בשרותי הים מלים הלבנוניים (לבנון משתרע על חוף ים השייך, מבחינה טופוגרפית, לסוריה, ומתווה את מוצאה הטבעי לים התיכון). אך לסורים כדאי יותר לפתח נמל משלהם — לאטאקיה, מאשר להשתמש ברשות המעבר הניתנת להם על ידי הלבנון ("העולם הזה" 688) במל בירות, שהסכה לאמצעי סחיבה מסחרית בידי הלבנוניים.

הארץ הערבית, היחידה היום, היכולה להתגאות בצי ממש, היא מצרים. נמליה הגדולים, אלכסנדריה (השני שבנמלי הים התיכון, אחרי מרסי, שהיה בסיס הצי הבריטי במלחמת העולם) ופורט סעיד, וכן חופה הארוך, הרשו לה לפתח שירותים ימיים סדירים.

בתחילה התרכזו מאמציה ביחידות מש-מר חופים למלחמה נגד מבריחים. לפני כעשר שנים נכשה גם אניות מלחמה קטנות והיה להם הצי המלחמתי המסחרי החזק ביותר במרחב, עד להקמת מדינת ישראל, הותפסת היום מקום ראשון בימי-אות המרחב.

למרות האמצעים הכספיים הגדולים של מצרים, מגיע קיבול הצי המסחרי לחצי הקיבול של האניות הישראליות. הסיבה

תחקורת מהימנים

ידיעות על ישראל בעתונות הערבית תופשות חלק חשוב וסנסציוני בכל גילון. המיד אפשר למצוא קטע על נושא ש"נודע ממקורות מהימנים":

"מדינת הפושעים היהודים ממשכה בהודינות קדחתנות לקראת ההודמנות המתאימה להריסת מדינות ערב ופירצת המצור אשר הטילו הערבים על ישראל." "מדינת ישראל הקימה תחנת שידור צבאית בשיך יונס (?) המשדרת משך שעתים ביום תרגילים צבאיים ליחידות השונות..."

על הופעת הצנחנים בטקס נעילת המכביה כותב "אל-מוסאואר" (שבועון מצויר מצרי): "חיל זה מונה אלפים רבים של אנשים וביניהם יחידות רבות של נשים". מתחת לתמונת החיילות המתמרנות על חבלים היתה הכותרת: "דיביונות של צנחניות ישראליות..."

היא, שסחר החוף המצרי תופס מקום קטן יותר במאונה המסחרי מאשר בישראל, ומי קצו הספנות שם אינו בחינת רומנטיקה והתפרקות נערים, המתנגעים להרפתקי-אות סביב העולם. זה הוא מקצוע אסורוי ככל מקצוע אחר, אשר רק מעטים מבני ערי החוף עוסקים בו.

לעומת זאת, הולך ומוקם צי מלחמתי אשר לפי הממדים הבינלאומיים אינו חזק ביותר. הוא יהיה מורכב מיחידות עזר, אשר עיקר תפקידן לשמור על הבסיסים הגדולים של הצי הבריטי במצרים, אולם בממדים הנוכחיים, במרחב, יהו יחידות אלו — קרובות, אניות משתית, שולי-מוקשים — גורם מכריע.